

ทัศนคติของผู้หญิงต่อยาต้านไวรัสชนิดฉีด

อุดม ลิขิตวรรณวุฒิ

หลังจากการรอดคอยมาเป็นเวลานานในวันที่ 21 มกราคม 2564 องค์การอาหารและยา (Food and Drug Administration - FDA) ของประเทศสหรัฐอเมริกาอนุมัติให้ยาต้านไวรัสชนิดฉีดที่มีชื่อว่า “แคเบนนูวา” (Cabenuva) เป็นยารักษาเอชไอวี ซึ่งนับว่าเป็นยาต้านไวรัสเอชไอวีที่ออกฤทธิ์นานชนิดแรกที่ได้รับอนุมัติจากองค์การอาหารและยาสำหรับใช้เดือนละครั้ง ในการรักษาผู้มีเอชไอวีที่ปัจจุบันได้รับการรักษาด้วยยาต้านไวรัสชนิดกินที่ได้ผลดีจนสามารถกดไวรัสในเลือดให้อยู่ต่ำจนไม่สามารถตรวจพบได้แต่ต้องการเปลี่ยนจากยากินไปเป็นยาต้านไวรัสชนิดฉีด และต้องเป็นผู้ที่ไม่มีปัญหาการรักษาด้วยยาต้านไวรัสล้มเหลวและได้รับการตรวจยืนยันว่าไม่มีไวรัสต่อยาต้านไวรัสคาร์โบเทกราเวียร์ (cabotegravir) และยาต้านไวรัสริลพิวีน (rilpivirine) ที่เป็นยาสองชนิด ในแคเบนนูวา¹

ภาพจาก ViiV Healthcare บริษัทผู้ผลิตแคเบนนูวา

การอนุมัติ โดยองค์การอาหารและยาของสหรัฐอเมริกาตามหลังการอนุมัติ โดยองค์การยาของยุโรป (European Medicines Agency) ที่อนุมัติให้ ไซยาคาโบเทกราเวียร์ชนิดฉีดร่วมกับยาริวพิวีนชนิดฉีด หรือริลพิวีนชนิดเม็ด สำหรับรักษาผู้ใหญ่ที่มีเอชไอวีและมีปริมาณไวรัสในเลือดที่วัดไม่ได้ในทวีปยุโรปเมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2563 ที่ผ่านมาแต่การอนุมัติ โดยองค์การยาของยุโรปเป็นการอนุมัติสำหรับการฉีดทุกเดือนหรือทุกสองเดือน²

¹ จาก FDA Approves Cabenuva, the First Complete Long-Acting Injectable HIV Treatment โดย Liz Highleyman เมื่อ 21 มกราคม 2564 ใน <https://www.poz.com/article/fda-approves-cabenuva-first-complete-longacting-injectable-hiv-treatment>

² รายละเอียดในจดหมายข่าว “ประสิทธิผลของยาต้านไวรัสชนิดฉีดทุก 2 เดือน”เมื่อ 30 ธันวาคม 2563

ตัวแทนบริษัทวีฟ (ViiV) ผู้ผลิตยาแคบเนนูวากล่าวกับผู้สื่อข่าวของ The New York Times ว่าบริษัทมีแผนที่จะขอ ให้องค์กรอาหารและยาของสหรัฐอเมริกาอนุมัติให้ใช้แคบเนนูวาทุกสองเดือนได้ด้วย และราคาจะคาดว่าจะเป็นประมาณ 4,000 เหรียญต่อเดือน (119,990 บาท) และไม่รวมอีก 6,000 เหรียญ (179,985 บาท) สำหรับเข็มแรก³ [เนื่องจากต้องเริ่ม ด้วยการกินยาทั้งสองชนิดที่เป็นเม็ดแยกกันก่อน 1 เดือนเพื่อให้แน่ใจว่าไม่แพ้ยาและตามด้วยยาฉีดของยาทั้งสองชนิด แยกกันชนิดละเข็มต่อเดือนเพื่อให้แน่ใจว่าไม่แพ้ยาเช่นกัน]

นอกจากราคาแล้ว การเปลี่ยนจากยากินทุกวันไปเป็นยาฉีดทุกเดือนนั้นผู้ใช้ต้องไปพบแพทย์/พยาบาลบ่อยครั้ง ขึ้นเพื่อฉีดยาเข็มใหม่และตรวจปริมาณไวรัสเอชไอวีในเลือดตามกำหนด ซึ่งสำหรับผู้ใช้เข็มเอชไอวีจำนวนหนึ่งถือว่าเป็นเรื่อง ที่ดีกว่าการที่ต้องกินยาต้านไวรัสทุกวัน โดยเฉพาะผู้ที่ไม่ต้องการเปิดเผยสถานภาพการติดเชื้อเอชไอวีของตนให้แก่ผู้อื่น และผู้ เข้าร่วมการวิจัยทางคลินิกเพื่อพิสูจน์ประสิทธิผลของแคบเนนูวาส่วนมากชอบยาฉีดมากกว่ายากินถึงแม้ว่าการฉีดยาจะเจ็บ พอสมควรสำหรับบางคนก็ตาม และนักวิจัยคนหนึ่งของการวิจัยกล่าวกับผู้สื่อข่าวของ The New York Times ว่าผู้เข้าร่วม การวิจัยหญิงหลายคนชอบยาฉีดมากเพราะชีวิตประจำวันของพวกเขายุ่งมากอยู่แล้วและการกินยาทุกวันเป็นการเรียกร้อง ความสนใจจากคนอื่นด้วยทำให้การกินยาทุกวันเป็นเรื่องลำบากมากขึ้น (หมายเหตุ 2)

ถึ

งแม้ว่าผู้ใช้เข็มเอชไอวีส่วนมากรวมถึงผู้หญิงด้วยสนใจต้องการเปลี่ยนจากยากินทุกวันไปเป็นยาฉีดเดือนละครั้งก็ตาม แต่ สำหรับผู้หญิงบางคนแล้วยาฉีดไม่ใช่ทางเลือกที่เหมาะสมกับพวกเขาเสมอไป

การวิจัยเชิงคุณภาพโครงการหนึ่งพบว่าผู้เข้าร่วมการวิจัยครั้งหนึ่งต้องการใช้ยาฉีดแต่มีผู้หญิงจำนวนหนึ่งที่ไม่ ต้องการใช้ยาฉีดทั้งนี้เกี่ยวกับประสบการณ์ของการใช้ยาเสพติดชนิดฉีดในอดีต การวิจัยดังกล่าวมาจากวารสาร AIDS Patient Care and STDs ฉบับเดือนมกราคม 2021 เผยแพร่ในเวบไซต์ของสถาบันสุขภาพแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา [pubmed.gov \(https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/33400587/\)](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/33400587/) และได้รับสรุปผลในวารสาร Poz เมื่อวันที่ 21 มกราคม 2564⁴

การวิจัยเชิงคุณภาพนี้รวมผู้เข้าร่วมการวิจัยที่เป็นผู้หญิงที่อยู่กับเอชไอวีจำนวน 59 คนและผู้หญิงที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวีจำนวน 30 คนจากหลายเมืองในสหรัฐอเมริกา (แอตแลนตา นิวยอร์ก วอชิงตันดีซี ซานฟรานซิสโก แซเปิลฮิลล์ และชิคาโก)

ในการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้หญิง 89 คน นักวิจัยถามผู้เข้าร่วมการวิจัยเกี่ยวกับประสบการณ์ในอดีตเกี่ยวกับการ ถูกฉีดยาและผลของประสบการณ์ดังกล่าวที่อาจมีต่อยาต้านไวรัสชนิดฉีดทั้งเพื่อการรักษาหรือเพื่อป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี ก่อนการสัมผัสเชื้อ

ผู้ให้สัมภาษณ์มีอายุเฉลี่ย 51 ปี ส่วนมาก (76%) เป็นคนผิวดำ และส่วนมาก (78%) มีลูกและมีประกันสุขภาพของรัฐ (82%) และเกือบครึ่งหนึ่ง (47%) มีรายได้ต่อปีต่ำกว่า 12,000 เหรียญ (359,970 บาท) การสัมภาษณ์ไม่มีการระบุว่าผู้ ให้สัมภาษณ์เป็นหญิงตามกำเนิดหรือหญิงแปลงเพศ

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมาก (2 ใน 3) เคยถูกฉีดยามาก่อน การฉีดยาต่าง ๆ นั้นมีตั้งแต่ วัคซีนไขหวัดใหญ่ (72%) จนถึง ยาคุมกำเนิด Depo-Provera (27%) และยาฉีดสำหรับโรคเบาหวานหรือโรคอื่นๆ (62%) และมากกว่าครึ่งของผู้ให้ สัมภาษณ์ (55%) เคยใช้ยาเสพติดที่ผิดกฎหมาย แต่มีเพียงส่วนน้อย (15%) ที่เคยใช้ยาเสพติดชนิดฉีด และมีผู้ให้ สัมภาษณ์เพียงคนเดียวที่ตอบว่ายังใช้ยาเสพติดชนิดฉีดอยู่ สำหรับในช่วงการวิจัยเกือบ 1 ใน 5 (19%) ของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอบว่ายังต้องได้รับการรักษาสำหรับโรคต่างๆด้วยยาฉีดอยู่

โดยรวมแล้วครึ่งหนึ่งของผู้ให้สัมภาษณ์เป็นผู้มีเอชไอวี และ มากกว่าครึ่ง (56%) ของผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีเอชไอวี ต้องการได้รับการรักษาด้วยยาต้านไวรัสชนิดฉีด ส่วนผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีความเสี่ยงต่อเอชไอวีและมีคุณสมบัติเหมาะสมต่อ การใช้ยาต้านไวรัสในการป้องกันเอชไอวีหรือเพ็บนั้น ครึ่งหนึ่ง (50%) มีความสนใจที่จะใช้ยาต้านไวรัสที่ออกฤทธิ์นานใน การป้องกันการติดเชื้อ

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีประสบการณ์เคยได้รับการฉีดยามาแล้วบ้างแต่ไม่บ่อยนักมักจะไม่มีความกังวลต่อการ ใช้ยา ต้านไวรัสชนิดฉีดที่ออกฤทธิ์นานไม่ว่าจะเพื่อรักษาหรือเพื่อป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีก็ตาม เช่น ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีเอชไอวีคน หนึ่งเปรียบเทียบว่ามีคนมากมายที่ใช้ยาฉีดในการคุมกำเนิด เช่น เดโป และการใช้ยาต้านไวรัสชนิดฉีดก็เป็นเรื่องคล้าย กัน

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีเอชไอวีอีกคนกล่าวว่าเธอไม่มีความกังวลต่อการถูกฉีดยาเพราะในการรักษาโรคตับอักเสบชนิดนี้ เธอต้องฉีดยาเองพอสมควร

³ จาก F.D.A. Approves Monthly Shots to Treat H.I.V. โดย Apoorva Mandavilli เมื่อ 21 มกราคม 2564 ใน <https://www.nytimes.com/2021/01/21/health/hiv-cabenuva.html>

⁴ จาก Not All Women Are On Board With Injectable HIV Meds โดย Heather Boerner ใน <https://www.poz.com/article/women-board-injectable-hiv-meds>

แต่ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เคยมีประสบการณ์ถูกฉีดยาเป็นประจำบางคนแสดงความลังเลเกี่ยวกับการถูกฉีดยาเป็นประจำอีก เช่น ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีเอชไอวีคนหนึ่งกล่าวว่าถึงแม้ว่าเธอเคยถูกฉีดยาทุกวันเพราะเป็นเบาหวานก็ตามเธอคิดว่าถูกฉีดยาพอแล้วและไม่ต้องการถูกฉีดยาเป็นประจำเช่นนั้นอีกและเสริมต่อว่าขอเลือกที่จะกินยาทุกวันต่อไปดีกว่า

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีเอชไอวีอีกคนถูกฉีดยาทุกวันซึ่งเป็นการเตรียมสำหรับการเปลี่ยนไต เธอกล่าวว่าการถูกฉีดยาทุกวันทำให้เธอคุ้นและอดทนต่อการถูกฉีดยามากขึ้น แต่ไม่ได้หมายความว่าเธอชอบถูกฉีดยาและจะทนทำเช่นนั้นอีกหากว่าไม่มีความจำเป็น

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ไม่มีเอชไอวีคนหนึ่งกล่าวว่าเธอคิดว่าถูกฉีดยาทำให้บริเวณฉีดเป็นรอยฟกช้ำและอธิบายว่าในการให้เลือดแต่ละครั้งเธอจะมีรอยฟกช้ำเสมอซึ่งมองแล้วไม่น่าดูเท่าไร ดังนั้นเธอจะเลือกยากินดีกว่า

ส่วนผู้ให้สัมภาษณ์อีกจำนวนหนึ่งกลัวเข็มฉีดยาและอธิบายว่าจะไม่ใช้ยาต้านไวรัสชนิดฉีดถึงแม้ว่าจะไม่ชอบการกินยาทุกวันก็ตาม

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีเอชไอวีคนหนึ่งเล่าว่าเธอต้องไปฉีดอินซูลินให้แก่เพื่อนที่เป็นเบาหวานทุกเช้าและเห็นว่าเพื่อนคนนั้นกลัวเข็มมากและไม่กล้าที่จะทิ่มเข็มเอง และเพื่อนคนนี้แสดงความกลัวและกังวลเกี่ยวกับการฉีดทุกเช้า ทำให้เธอคิดว่าบางคนคงจะไม่ยอม ใช้น้ำฉีดและเลือกที่จะใช้ยากินมากกว่า

สำหรับผู้ที่มีประวัติ ใช้น้ำเสฟติดชนิดฉีดมาก่อนนั้นการ ใช้น้ำเสฟติดอาจเป็นการกระตุ้นให้ต้องการ ใช้น้ำเสฟติดอีกก็ได้ ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีเอชไอวีและเคย ใช้น้ำเสฟติดชนิดฉีดมาก่อนตอบว่าเธอจะหลีกเลี่ยงยาต้านไวรัสชนิดฉีดเพราะเกรงว่าการเห็นเข็มฉีดยาจะเป็นสิ่งชักนำให้เธอ ใช้น้ำเสฟติดอีก

ผู้ให้สัมภาษณ์อีกคนที่มีเอชไอวีเล่าว่าเธอมีป้าที่เคยฉีดเฮโรอีนมาก่อนและต่อมาเป็นเบาหวาน ทุกครั้งที่ป้าของเธอเห็นเข็มฉีดยาป้าจะรู้สึกว่าการฉีดเข็มฉีดยาไปกระตุ้นบางอย่าง ในร่างกาย

ผู้ให้สัมภาษณ์จำนวนหนึ่งเชื่อว่าการ ใช้น้ำเสฟต้านชนิดฉีดทุกเดือนหรือทุกสองเดือนอาจทำให้ผู้ที่เคย ใช้น้ำเสฟติดบางคนกลับไป ใช้น้ำเสฟติดอีก ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีเอชไอวีคนหนึ่งกล่าวว่าเธอพยายามหลีกเลี่ยงเข็มฉีดยา เพราะการเห็นเข็มฉีดยาทำให้ความรู้สึกเมื่อยอ่อนกลับมาอีก

ผู้ให้สัมภาษณ์บางคนคิดว่ายาต้านไวรัสชนิดฉีดอาจทำให้อึดผู้ ใช้น้ำเสฟติดมีความกังวลไม่ไว้วางใจเพราะพวกเขาหยุด ใช้น้ำเสฟฉีดยาแล้วแต่ทำไมมีคนแนะนำให้ ใช้น้ำเสฟชนิดอื่นอีกและคงมีอดีตผู้ ใช้น้ำเสฟติดบางคนที่ถูกปฏิเสธที่จะไม่ ใช้น้ำเสฟต้านไวรัสชนิดฉีด

อดีตผู้ ใช้น้ำเสฟติดคนหนึ่งที่เป็นผู้มีเอชไอวีด้วยคิดว่าคงขึ้นอยู่กับแต่ละคน บางคนการ ใช้น้ำเสฟต้านไวรัสชนิดฉีดจะเป็นเรื่องง่ายเพราะคุ้นกับเข็มฉีดยามาก่อนแล้ว แต่สำหรับบางคนนั้นเข็มฉีดยาทำให้หวงคิดถึงความหลังเมื่อยัง ใช้น้ำเสฟติดอยู่ก็ได้

ผู้ให้สัมภาษณ์สามคนที่เคย ใช้น้ำเสฟติดมาก่อนคิดว่าผู้ที่เคย ใช้น้ำเสฟติดชนิดฉีดมาก่อนจะไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการ ใช้น้ำเสฟต้านไวรัสชนิดฉีดและการฉีดยาจะไม่เป็นการกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกอยาก ใช้น้ำเสฟติดอีกหรือที่ทำให้ความรู้สึกเมื่อยอ่อนกลับมาอีก

สิ่งที่ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เคย ใช้น้ำเสฟติดมาก่อนแนะนำคือการสื่อสารระหว่างผู้ให้บริการกับผู้รับบริการที่จะช่วยให้ผู้ให้บริการสามารถระบุความต้องการ/ความจำเป็นของผู้รับบริการแต่ละคนที่มีความเฉพาะไม่เหมือนกับคนอื่น ๆ ได้ดีขึ้น

สำหรับผู้ที่ยัง ใช้น้ำเสฟติดชนิดฉีดอยู่นั้น ผู้ให้สัมภาษณ์จำนวนหนึ่งคิดว่ายาต้านไวรัสชนิดฉีดไม่แตกต่างจากการฉีดยาอื่น ๆ แต่อย่างใดและผู้ ใช้น้ำเสฟติดคงจะไม่มีปัญหาต่อการฉีดยาและยาต้านไวรัสชนิดฉีดจะเป็นสิ่งดีสำหรับพวกเขา เพราะผู้ ใช้น้ำเสฟติดมักจะมีกิจวัตรประจำวันที่ไม่แน่นอนหรือที่ถูกละเลยที่ทำให้การกินยาทุกวันเป็นเรื่องลำบาก

ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้หญิงเลือก ใช้น้ำเสฟต้านไวรัสชนิดฉีดคือรูปแบบของบริการ คณะผู้เขียนแนะนำว่าจากประสบการณ์ของผู้หญิงที่เลือก ใช้น้ำเสฟคุมกำเนิดชนิดฉีด (Depo-Provera) ที่ต้องฉีดทุก 3 เดือนนั้น สถานบริการที่แยกจากสถาบันบริการสุขภาพตามปกติ เช่น คลินิกชุมชนเป็นบริการที่ผู้ใช้นิยมใช้มากกว่าบริการรูปแบบอื่นทั้งนี้เป็นเพราะความสะดวก นอกจากนั้นแล้วการให้การศึกษากับผลข้างเคียงรวมถึงขนาดและลักษณะของเข็มฉีดยาที่จะใช้สำหรับยาต้านไวรัสชนิดฉีดที่ออกฤทธิ์นานยังเป็นเรื่องสำคัญด้วย

เนื่องจากราคาขายที่แพงมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับประเทศรายได้ปานกลางและประเทศรายได้ต่ำยาต้านไวรัสชนิดฉีดไม่ว่าจะใช้เพื่อรักษาหรือเพื่อป้องกัน [ที่คาดว่าราคาควรจะถูกลงมาบ้างเพราะเป็นการ ใช้น้ำเสฟเพียงชนิดเดียวซึ่งต่างกับยาต้านไวรัสชนิดฉีดที่ใช้เพื่อการรักษาที่มียาสองชนิดรวมกัน] จะเป็นเพียงบริการเฉพาะสำหรับผู้ในกลุ่มหนึ่งที่มีความจำเป็นที่เฉพาะเจาะจงที่ทำให้ไม่สามารถ ใช้น้ำเสฟต้านไวรัสชนิดกินทุกวันได้เท่านั้น ความเป็นไปได้ที่ยาต้านไวรัสชนิดฉีดจะเป็นบริการหลักของประเทศแทนยาต้านไวรัสชนิดกินคงต่ำมาก ส่วนผู้ที่ต้องการ ใช้น้ำเสฟต้านไวรัสชนิดฉีดที่ไม่มีความจำเป็นจริงๆคงต้องออกค่าใช้จ่ายเอง ยกเว้นว่าจะมีการปรับปรุงให้ยาต้านไวรัสชนิดฉีดออกฤทธิ์นานขึ้นไปอีกเป็นอย่างมาก เช่น ทุก 6 เดือนหรือนานกว่านั้น

นอกจากราคาขายแล้วในอนาคตอาจมียาต้านไวรัสที่ออกฤทธิ์นานชนิดกินเดือนละครั้งอีกด้วย เช่น อิสราทราเวียร์ (Islatravir) ซึ่งจะทำให้การป้องกันเอชไอวีสะดวกมากขึ้นสำหรับคนหลากหลายกลุ่ม และหากราคาขายอิสราทราเวียร์ที่กำลัง

อยู่ในการวิจัยระยะต้นนี้ใกล้เคียงกับแคบเบนูวาแล้ว อีสราทราเวียร์อาจเป็นยาที่จับเกมส์ของเพริบออกฤทธิ์นานชนิดฉีด
ก็ได้